

kapitola 3

Proč vidíš signál i v šumu?

Kůň, který uměl počítat

Berlín, 1904. Kůň Hans klepe kopytem správné odpovědi — a komise třinácti lidí nenašla podvod.

Pfungst pak měnil podmínky: když tazatel odpověď **neznal**, úspěšnost spadla na nulu.

*Kůň neuměl počítat. Kůň četl **člověka**.*

Stroj na vzory

- Tvůj mozek vyrábí smysl i tam, kde **žádný není** — říká se tomu apofenie.
- Šéf měsíce popisoval trendy v panelu, který zobrazoval **random()**.
- Není to příběh o hloupém šéfovi. Je to příběh o mozku, který máme **stejný**.

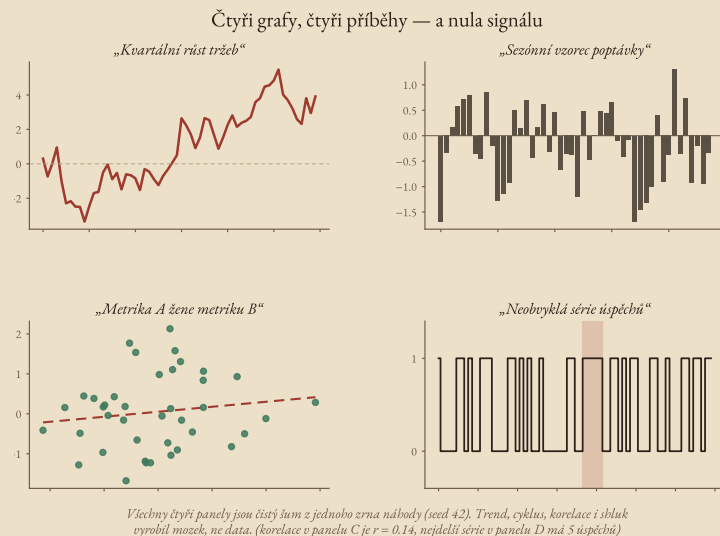
Plynulá řeč: největší pareidolie v dějinách

1966: program ELIZA jen přehazoval slova z tvé věty do otázky. Žádné porozumění.

Weizenbaumova sekretářka ho přesto požádala, ať **odejde z místnosti** — chtěla si popovídat soukromě.

Ve chvíli, kdy něco mluví lidsky, mozek předpokládá mysl. Dnešní model je ELIZA škálovaná o mnoho řádů.

Placebo v čisté podobě

Čtyři panely, čtyři „příběhy“, — a všechny čtyři jsou též šum z jednoho zrna náhody (seed 42).

Zaslep se

- **Shuffle test:** zamíchej popisky a hádej znovu. Přežije-li vzor, viděl jsi sebe.
- **Placebo dashboard:** postav si vedle panel z čistého šumu.
- **Forer na sobě:** neplatil by ten „insight“, stejně dobře pro kohokoli?

„Jak bych poznal, že se pletu?„

Než uvěříš vzoru — trendu, korelaci, sérii — zamíchej popisky a hádej znovu.
Vidíš-li ho i teď, neviděl jsi data, ale sám sebe: Hanse, který četl tebe.